

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Фізико-математичний факультет
Кафедра фізики

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Охорона праці у галузі, українська мова викладання
Викладачі	Поведа Тетяна Петрівна, к. пед. наук, доцент, доцент кафедри фізики Чорна Оксана Григорівна, к. пед. наук, старший викладач кафедри фізики, керівник відділу охорони праці К-ПНУ ім. Огієнка
Профайл викладачів	https://mvf.kpnu.edu.ua/sklad-kafedry/poveda-tetiana-petrivna/ https://mvf.kpnu.edu.ua/sklad-kafedry/chorna-oksana-hryhorivna/
E-mail	poveda.tetiana@kpnu.edu.ua chorna.oksana@kpnu.edu.ua
Сторінка курсу в MOODLE	Інформація буде оновлена перед початком занять
Консультації	Проведення групових консультацій, відповідно до навчального навантаження та індивідуальних консультацій при потребі студента (середа; 15:00-16:00 год; 32 ауд.) Платформа MOODLE.

2. Анотація до курсу

Охорона праці в галузі – навчальна дисципліна, яка вивчається з метою формування у майбутніх фахівців із вищою освітою необхідного в їхній подальшій професійній діяльності рівня знань та умінь із правових та організаційних питань охорони праці, основ фізіології, гігієни праці, виробничої санітарії, безпеки процесів праці та пожежної безпеки, визначеного відповідними державними стандартами освіти, а також активної позиції щодо практичної реалізації принципу пріоритетності охорони життя та здоров'я працівників щодо результатів виробничої діяльності. Важливе місце в структурі охорони праці займають зв'язки з безпекою життєдіяльності, ергономікою, фізіологією та психологією праці, технічною естетикою та ін.

3. Мета та цілі курсу

Мета вивчення дисципліни полягає у формуванні у майбутніх фахівців (магістрів) умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці в освітній галузі.

Варто зазначити, що сьогодні в МОН України порушують питання запровадження в закладах середньої освіти посади керівника служби охорони праці, оскільки її відсутність суперечить вимогам законодавства про охорону праці України. Обіймати цю посаду на засадах сумісництва мають право педагогічні працівники. Курс дисципліни «Охорона праці у галузі» включає основні розділи охорони і безпеки праці, знання яких необхідні майбутньому фахівцю в трудовій діяльності.

Завдання вивчення дисципліни передбачає забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах освітньої галузі через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

4. Формат курсу

Стандартний курс (очний). Можливе застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання Moodle та застосунків для проведення відеозустрічей.

5. Результати навчання

Після завершення вивчення курсу у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані такі загальні та спеціальні компетентності, заплановані відповідними ОПП фахівця:

ЗК 04 Здатність до пошуку, аналізу та обробки інформації з різних джерел.

ЗК 06 Здатність на себе брати відповідальність за управління в умовах роботи і навчання, які характеризуються як нестандартні та вимагають нових стратегічних підходів.

СК 05 Здатність забезпечувати охорону життя і здоров'я учнів та студентів у навчально-виховному процесі та позаурочній діяльності.

ПРН 20 здатність до самонавчання та продовження професійного розвитку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти мають бути здатними вирішувати професійні завдання з урахуванням вимог охорони праці та безпеки життєдіяльності, зокрема:

знати:

- основи законодавства України з охорони праці;
- основні нормативно-правові акти з охорони праці в галузі освіти;
- класифікацію небезпечних та шкідливих виробничих факторів, умов праці;
- основні вимоги санітарії і гігієни праці на робочому місці в закладах освіти;
- вимоги охорони праці під час навчальних занять та позакласної роботи в закладах освіти;
- причини виробничих травм та заходи профілактики виробничого травматизму;
- вимоги безпеки під час організації навчальних занять з фізико-математичних дисциплін;
- основи електро- та пожежної безпеки у навчальних закладах;
- методи вивчення працездатності;
- основні принципи та особливості надання першої медичної допомоги при травмах.

уміти:

- організовувати роботу з охорони праці у навчально-виховних закладах;
- проводити інструктажі з охорони праці та техніки безпеки різних видів та оформляти відповідну документацію;
- проводити ергономічну оцінку робочого місця, оцінку його санітарного стану;
- складати інструкції з охорони праці та діяти відповідно до них;
- проводити розслідування нещасних випадків, що трапились у навчальних закладах та оформляти відповідні документи;
- забезпечити стан пожежної та електробезпеки на робочому місці;
- надавати першу медичну допомогу при різних видах травмувань потерпілого.

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу
	денна форма навчання
Освітня програма, спеціальність	<i>Середня освіта (Математика, інформатика), 014 Середня освіта (Математика)</i>
Рік навчання/ рік викладання	<i>1-й</i>
Семестр вивчення	<i>1-й</i>
нормативна/вибіркова	<i>вибіркова</i>
Кількість кредитів ЄКТС	<i>1</i>
Загальний обсяг годин	<i>90 год</i>
Кількість годин навчальних занять	<i>30 год</i>
Лекційні заняття	<i>12 год</i>
Практичні заняття	<i>18 год</i>
Семінарські заняття	<i>-</i>
Лабораторні заняття	<i>-</i>
Самостійна та індивідуальна робота	<i>60 год</i>
Форма підсумкового контролю	<i>залік</i>

7. Пререквізити курсу

Навчальна дисципліна «Охорона праці в галузі» передбачає опанування системою знань і умінь, необхідних для вирішення однієї з основних проблем сучасності – збереження життя і здоров'я окремої людини в умовах трудової діяльності. Курс, як комплексна дисципліна, базується на теоретичних положеннях природничих (фізика, хімія, математика, медицина) та суспільних (економіка, соціологія, психологія, право) наук. Важливе місце в структурі охорони праці займають зв'язки з навчальною дисципліною «Безпека життєдіяльності».

8. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Дисципліна передбачає використання кабінету охорони праці, плакатів з охорони праці, знаків безпеки, зразків інструкцій та інструктажів, які використовуються у професійній діяльності майбутнього фахівця, приладів для вимірювання мікрокліматичних параметрів приміщення, освітлення, іонізаторів повітря, детектора електромагнітного випромінювання, макету захисного заземлення, різних видів вогнегасників, медичної аптечки, тонометра.

Необхідним є використання ПК з програмним забезпеченням для демонстрації презентаційних матеріалів.

9. Політики курсу

Відвідування занять. Очікується, що здобувачі вищої освіти відвідуватимуть лекційні та практичні заняття. Під час відвідування всіх видів занять і консультацій очікується дотримання правил внутрішнього розпорядку Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (<http://kpnu.edu.ua/pravyla-vnutrishnoho-rozporядku/>) та етичних норм поведінки.

Очікується, що здобувачі вищої освіти дотримуватимуться термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. За несвоєчасно подані роботи / завдання (з порушенням визначених термінів) знижуватимуться бали.

Якщо здобувач вищої освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив незадовільні оцінки (0, 1, 2, 3), отримані на навчальних заняттях та/чи виконав завдання модульної контрольної роботи (МКР) або самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття здобувач вищої освіти має відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Очікується, що здобувачі вищої освіти поступово відпрацьовуватимуть пропущені заняття й завершать цей процес вчасно (до останнього практичного заняття з дисципліни). Відпрацювання лекційного заняття передбачає знання здобувачем вищої освіти відповідей на контрольні запитання. Відпрацювання пропущеного практичного заняття передбачає опанування теоретичних питань плану заняття й виконання запланованих завдань.

Очікується, що здобувачі вищої освіти не будуть запізнюватися на заняття, а мобільні телефони під час занять використовуватимуть лише з освітньою метою.

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності регулюється Кодексом академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (<https://drive.google.com/file/d/1UXqhkTdz-TJoPFKFueSsc5v25FlqVAIW/view>) та Положенням про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (https://drive.google.com/file/d/1Wi2EaD27TABQU_0BgslxnZWQK77HEWkh/view).

Очікується, що роботи здобувачі вищої освіти будуть їх оригінальними міркуваннями. Відсутність покликань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Списування під час контрольних робіт заборонене (зокрема, з використанням мобільних пристроїв). Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувачі вищої освіти та фактів списування є підставою для її незарахування викладачем (незалежно від масштабів плагіату чи обману).

Література. Для пошуку рекомендованої літератури здобувачі вищої освіти можуть послуговуватися бібліотекою університету, кафедри фізики та інтернет-ресурсами. Здобувачі вищої освіти заохочуються до використання літератури, якої немає з-поміж рекомендованої.

Комунікування з викладачем. Спілкування з викладачами здійснюється під час лекційних і практичних занять (участь у бесідах, дискусіях, відповіді на питання тощо). Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть задавати викладачу запитання, цікавитися додатковими відомостями й новітньою інформацією з курсу.

Викладач проводять консультації згідно графіка.

10. Схема курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	разом	у тому числі		
		лекційні заняття	практичні заняття	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Охорона праці в закладах, організаціях, установах системи освіти України				
Тема 1. Сучасний стан охорони праці в Україні і за кордоном. Міжнародна організація праці (МОП). Основні терміни та визначення в галузі охорони праці. Суб'єкти і об'єкти охорони праці. Основні завдання охорони праці. Небезпечні та шкідливі виробничі фактори.	8	2		6
Тема 2. Законодавчі та нормативно-правові основи охорони праці в Україні. Принципи державної політики у галузі охорони праці. Конституційні засади з охорони праці в Україні. Закон України «Про охорону праці». Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги, компенсації за важкі та шкідливі умови праці. НПАОП. Система стандартів безпеки праці.	14	2	2	10
Тема 3. Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. Вивчення основ охорони праці в закладах освіти. Види інструктажів та інструкції з охорони праці. Навчання з питань охорони праці відповідальних осіб. Функції та права відповідальних за охорону праці в закладі освіти.	8	2	2	4

<p>Тема 4. Нещасні випадки, виробничі травми та професійні захворювання. Профілактика виробничого травматизму. Класифікація травм за ступенем тяжкості. Документування нещасних випадків та виробничих травм. Відповідальність за порушення вимог законодавства про ОП. Засоби запобігання виробничого травматизму.</p>	12	2	2	8
<p>Тема 5. Вимоги виробничої санітарії до навчальних приміщень в закладах освіти. Мікрокліматичні параметри навчального приміщення. Нормування освітлення у навчальних приміщеннях. Вимоги до джерел штучного та природнього освітлення. Методи колективного та індивідуального захисту від шуму.</p>	8		4	4
<p>Тема 6. Основи фізіології та гігієни праці. Втома і перевтома. Режими праці та відпочинку у закладах освіти. Ергономічні вимоги до робочих місць. Склад повітря робочої зони (ГДК шкідливих речовин). Вентиляція навчальних приміщень. Методи контролю та захист від електромагнітного забруднення середовища. Вимоги до робочих місць та робочих зон.</p>	12		4	8
<p>Тема 7. Основи електробезпеки: основні вимоги в закладах освіти. Дія електричного струму на організм людини. Причини і види електротравм. Чинники, що впливають на ступінь ураження струмом. Класифікація приміщень за небезпекою електротравм. Комплекс заходів та засобів захисту від електричного струму. Вимоги до планування і розміщення робочих місць з комп'ютером. Надання першої допомоги потерпілому при ураженні струмом.</p>	14	2	2	10
<p>Тема 8. Основи пожежної профілактики в навчальних закладах, в установах, організаціях. Класифікація приміщень за вибухопожежною і пожежною небезпекою. Основні заходи і засоби пожежної безпеки. Пожежна сигналізація. Основні засоби пожежогасіння. Вогнегасники різних типів. Схеми та плани евакуації при пожежах. Вивчення питань пожежної безпеки працівниками закладу</p>	14	2	2	10
Разом годин	90	12	18	60

11. Система оцінювання та вимоги

Курс «Охорона праці у галузі» складається з одного змістового модуля. Для оцінювання знань, умінь та навичок студентів передбачається проведення поточного контролю на практичних заняттях, письмової модульної контрольної роботи, виконання ІНДЗ і підсумкового контролю у вигляді заліку.

Розподіл балів за змістовим модулем

Змістовий модуль 1 (100 балів)			Рейтингова оцінка за поточну успішність (100 – max; 60 – min)
Поточний контроль на практичних заняттях	МКР	ІНДЗ	
40 балів	30 балів	30 балів	

Оцінювання на практичних заняттях ведеться за **12 бальною системою**.

Рейтинговий бал за практичні заняття обчислюється за формулою визначеною Тимчасовим положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (зі змінами та доповненнями):

$$R = (\text{Сер. бал.} \times 0,05 + 0,4) \times B,$$

де R – рейтинговий бал за певний вид діяльності з дисципліни, B – сума балів, яка відводиться у програмі дисципліни на певний вид роботи студента (наприклад, на практичні заняття, модульну контрольну роботу, ІНДЗ чи самостійну роботу).

Варіант модульної контрольної роботи містить 50 тестових завдань різного рівня складності. Бали за окремі завдання додаються і їх сума є оцінкою за модульну контрольну роботу. Якщо сума балів менша 18, то контрольну роботу необхідно виконати повторно.

12. Список рекомендованої літератури

ОСНОВНА

1. Поведа Т.П., Чорна О.Г. Довідник з питань охорони праці: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2021. 114 с.
2. Поведа Т.П. Основи охорони праці: дидактичне забезпечення практичних занять, самостійної роботи, контролю : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський. Кам'янець-Подільський: Сервіс-друк, 2015. 242 с.
3. Атаманчук П.С. Безпека життєдіяльності та охорона праці: навчально-методичний посібник. Атаманчук П.С., Мендерецький В.В., Панчук О.П., Поведа Т.П., Чорна О.Г. – Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-сервіс», 2017. 116 с.
4. Поведа Т.П., Чорна О.Г. Навчально-вимірювальні матеріали якості засвоєння знань з курсу «Охорона праці в галузі»: Навчально-методичний посібник Кам'янець-Подільський, 2015. 40 с.
5. Зеркалов Д.В. Охорона праці в галузі: загальні вимоги. Навчальний посібник. Київ: Основа. 2015. 450 с.
6. Москальова В.М. Основи охорони праці: Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення. К.: Основа. 664 с. Режим доступу: <https://studentbooks.com.ua/content/view/1327/76/>

ДОДАТКОВА

1. Безпека праці: ергономічні та естетичні основи : навч. посіб. / С. О. Апостолюк, В. С. Джигирей, А. С. Апостолюк, І. А. Соколовський, Б. О. Апостолюк. 2-ге вид., стер. К.: Знання, 2017. 215 с.
2. ДСТУ 2293-93 Охорона праці. Терміни та визначення. Київ. 1999. 120 с.
3. Кодекс законів України про працю. К.: Юрінком Інтер, 1998. 1040 с.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення. К., 1997. 130 с.
5. Ткачук К.Н. Управління охороною праці: Навч. посібник. / Ткачук К.Н., Мольчак Я.О., Каштанов С.Ф., Полукаров О.І., Ткачук К.К., Полукаров Ю.О., Стасюк В.М. – Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2011. – 288 с.
6. Ткачук К.Н., Калда Г.С., Каштанов С.Ф., Полукаров О.І. та ін. Психологія праці та її безпеки: Навчальний посібник. Хмельницький: 2011. 210 с.
7. Ткачук К.Н., Филипчук В.Л., Каштанов С.Ф., Зацарний В.В., Полукаров О.І. та ін. Виробнича санітарія: Навчальний посібник. Рівне: 2012. 443 с.
8. Третьякова Л.Д., Литвиненко Г.Є. Засоби індивідуального захисту; виготовлення та застосування: навч. Посіб. К.: Лібра, 2008. 317 с.

9. Яремко З. М. Охорона праці: Навч. посіб. за ред. проф. З. М. Яремка / З.М. Яремко, С.В. Тимошук, О.І. Третяк, Р.М. Ковтун. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 69 с.

ОСНОВНІ ЗАКОНОДАВЧІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ

1. Закон України «Про охорону праці». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>
2. Закон України «Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні» Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0252-15>
3. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».
4. Закон України «Про пожежну безпеку».
5. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку».
6. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».
7. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».
8. Кодекс законів про працю України.
9. [Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин ДСанПіН 3.3.2.007-98, затверджені постановою Головного державного санітарного лікаря України від 10.12.1998 № 7;](#)
10. [Примірна інструкція з охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин, затверджену наказом Міністерства доходів і зборів України від 05.09.2013 № 443.](#)
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 р. № 337 «Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві».
12. НПАОП 0.00-4.09-07 «Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55.
13. НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.
14. НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.
15. Перелік професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 травня 2001 р. № 559.

16. [Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці.](#) Наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 року № 15, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15 лютого 2005 року за № 231/10511 (із змінами)
17. [Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці в закладах, установах, організаціях, підприємствах, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України.](#) Наказом Міністерства освіти і науки України від 18 квітня 2006 року № 304.
18. Положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці в закладах, установах, організаціях, підприємствах, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України. Наказ Міністерства освіти і науки України від 18 квітня 2006 р. № 304 (зі змінами).
19. Примірний тематичний план та примірна програма навчання з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності. Наказ Міністерства освіти і науки України від 31 січня 2019 року №97.
20. [Табель термінових та строкових донесень Міністерства освіти і науки України з питань цивільного захисту, охорони праці та безпеки життєдіяльності.](#) Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.08.2020 року № 1037.
21. Положенням про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 26 грудня 2017 року № 1669;
22. Положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці в закладах, установах, організаціях, підприємствах, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 18 квітня 2006 р. № 304 (зі змінами);
23. Положенням про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися під час навчально-виховного процесу в навчальних закладах, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 31 серпня 2001 р. № 616.